

Lang leve de efficiënte graskoe



BEDRIJFSPROFIEL

Giethoorn



eigenaren	Peter Aalberts en Jeanet Brandsma
vaste medewerkers	Gerjan Miggels (40 uur) en Henk de Lange (15 uur)
veestapel	330 melkkoeien en 250 stuks jongvee
grondgebruik	145 ha gras, 30 ha mais en 11 ha verhuurd
productie	5,00 10.489 4,26 3,63 (rollend jaargemiddelde)
rantsoen	12 kg ds gras(kuil), 5 kg ds mais, 1 kg ds soja, 2 kg ds pulp, 3 kg ds brok
krachtvoerniveau	24,1 kg krachtvoer/100 kg melk
levensprod. bij afvoer	37.000 kg melk
mijlpalen	19 keer 100.000 kg melk en 4 keer 10.000 kg vet en eiwit
actueel stiergebruik	Stellando, Guard, Bolt, Vitality, Empire, Anreli en Maloclm (productiestieren), Sana, Prince, Malki, Spell, Mystic, Gibor (levensduurstieren) en diverse eigen stieren

Gras zo efficiënt mogelijk omzetten in melkvet en melkeiwit. Dat is waar het om draait op melkveebedrijf Batenburg. ‘We hebben koeien nodig die veel gras kunnen verwerken en zonder problemen een hoge levensproductie halen’, stelt melkveehouder Peter Aalberts. Van fokken op levensduur heeft hij zijn persoonlijke missie gemaakt.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Cijfers over de ruwvoerbenutting van de koeien op melkveebedrijf Batenburg schudt Peter Aalberts moeiteloos uit zijn mouw. ‘Jarenlang vraten de melkkoeien in de stalperiode ongeveer 16 kilo droge stof uit ruwvoer en in de weideperiode ongeveer 17. Deze winter halen we ook op stal die 17 kilo’, stelt de melkveehouder uit Giethoorn tevreden vast. ‘Binnen de groep bedrijven met een vergelijkbare melkproductie per hectare vreten onze koeien, ten opzichte van het gemiddelde, een kilo ruwvoer meer en een kilo krachtvoer minder. Daarbij realiseren ze een productie in kilogrammen vet en eiwit die tien procent boven het gemiddelde ligt. Ze produceren dus duidelijk meer melk uit ruwvoer’, analyseert hij. Door de cijfers op tafel te leggen maakt Aalberts (51) duidelijk waar het wat hem betreft om draait op melkveebedrijf Batenburg, dat hij samen met zijn vrouw Jeanet Brandsma (47) en met hulp van twee vaste medewerkers (in totaal 55 uur per week) en wat losse hulp beheert. De veestapel bestaat uit 330 melk- en kalfkoeien en zo’n 250 stuks jongvee. Het grondareaal beslaat 145 hectare gras en 30 hectare mais. ‘We willen zo veel mogelijk produceren op basis van ons eigen ruwvoer. Daarvan hebben we genoeg’, geeft de ondernemer aan. ‘De kostprijs hiervan is met ongeveer 13 cent per kilo droge stof een stuk lager dan die van aangekocht krachtvoer, dat rond de 25 cent per kilo droge stof kost.’

Nederland is grasland

De situatie op het eigen bedrijf is volgens Aalberts representatief voor de Nederlandse melkveehouderij. ‘De afgelopen jaren zijn voor de gewassen geweldig groeizaam geweest en tegelijkertijd is de veestapel gekrompen. Op veel bedrijven is de voorraad ruwvoer daardoor royaal. En toch draaien de krachtvoerfabrieken op volle toeren. Dat

kan ik niet met elkaar rijmen’, zegt de veehouder. ‘Deze ruime ruwvoervoorziening is waarschijnlijk structureel’, verwacht hij. ‘Door de fosfaatwet is het aantal dieren aan een maximum gebonden en door klimaatverandering lijkt het groeiseizoen alleen maar langer te worden.’ Waar Aalberts spreekt over ruwvoer, doelt hij overigens met name op gras. ‘Nederland is een grasland. Dat is het gewas dat in ons land op de meeste gronden het beste gedijt’, geeft hij aan. ‘De uitdaging is om dat gras zo efficiënt mogelijk om te zetten in melkvet en melkeiwit.’

Verteerbaarheid graskuil succesfactor

Een belangrijke factor die de benutting van gras bepaalt, is de kwaliteit van de graskuil. Deze vormt met gemiddeld

Miggels, De Lange, Aalberts en Brandsma met Ginster 1622 (Lonar x Bertil)





In de 2 x 18 zij-aan-zijmelkstal verloopt het melken vlot



De oppervlakte van het strohok is bewust beperkt gehouden

12 kilo droge stof de basis van het stalrantsoen voor de Batenburgkoeien. Deze winter bestaat dit verder uit: 5 kilo droge stof uit snijmais, 1 kilo soja, 2 kilo bietenpulp en wat wortels. In de melkstal krijgen de koeien op basis van productie nog 0 tot 5 kilo brok, met een gemiddelde van 3 kilo per koe per dag. 'We voeren relatief veel gras. Om voldoende energie in het rantsoen te krijgen moet de verteerbaarheid van de kuilen goed zijn', geeft Aalberts aan. 'We proberen te maaien net voordat de aar in het gras komt. Maai je te laat, dan gaat de verteerbaarheid van de kuil achteruit en kunnen de koeien er minder van opnemen. Maai je te vroeg, dan wordt de kuil te snel en valt de benutting van het totale rantsoen ook tegen', is zijn ervaring.

Weidegang vraag creativiteit

Weidegang is en blijft voor Aalberts en Brandsma een vast onderdeel van de bedrijfsvoering, al is dat met een koppel van ruim 300 hoogproductieve koeien niet altijd eenvoudig. 'Om plezier te beleven aan weidegang moet je het leuk vinden om elke dag creatief in te spelen op de omstandigheden', denkt Aalberts. Zo kiest hij ervoor om de koeien te weiden in twee koppels en past hij de duur van de beweiding aan het grasaanbod en de weersomstandigheden aan. 'Vorig jaar hebben we in het vroege voorjaar de koeien 's avonds na het melken naar buiten gedaan om ze aan het eind van de avond weer op te halen. Dat is misschien niet de meest boervriendelijke methode. Maar hiermee kregen we in korte tijd wel veel gras in de koeien en weinig mest in de wei', vertelt hij. 'Het suikergehalte in het gras is aan het einde van de middag het hoogst. Koeien weiden dan heel fanatiek', merkte de veehouder. Aalberts is ervan overtuigd dat weidegang of vers gras voeren bijdraagt aan een hoge melkproductie uit ruwvoer. Collega's die beweren met summerfeeding een betere ruwvoerbenutting te realiseren, daagt hij uit dit met cijfers te onderbouwen.

Betere koeien, kleiner strohok

Voor een koppel met een omvang van 350 koeien hebben de strohokken op melkveebedrijf Batenburg bescheiden afmetingen. 'Hoe beter de koeien, hoe kleiner het strohok', stelt Peter

Aalberts met een glimlach. Zijn ondertoon is echter serieus. 'Kalkoeien hoeven niet eerder het strohok in dan als de klauwtjes van het kalf zichtbaar zijn. En zodra de nageboorte eraf is, moeten ze weer in het koppel kunnen. We moeten koeien fokken voor de ligboxenstal, niet voor het strohok', vindt de veehouder. Hij zal niet ontkennen dat huisvesting op stro dieren soms door een moeilijke periode heen kan helpen en daarmee de levensduur kan verhogen. Maar het gaat hem om het principe. 'Als koeien goed in elkaar zitten, komen ze niet in de problemen in een groot koppel in een ligboxenstal', stelt de enthousiaste gebruiker en pleitbezorger van het aAa-paringsysteem.

In de stal toont de fokker aan de hand van Batenburger Ginster 3658 (Vitality x Fidelity) wat hij bedoelt. Ze is met een dagproductie van meer dan 3 kilo vet en eiwit een van zijn favoriete vaarzen. 'Jonge koeien mogen best rond en bespied zijn. Als ze voldoende melk geven, worden ze vanzelf scherper naarmate ze ouder worden', weet hij uit ervaring. 'Duurzame koeien zijn niet extreem groot en hebben voldoende breedte. Dat was al zo in onze oude stal en dat is nog steeds zo in onze nieuwe stal met ruime diepstrooiselboxen. Ook deze zijn ontworpen voor gemiddelde koeien, niet voor extremen.'

Tussen Amerika en Nieuw-Zeeland

'Om een efficiënte benutting van gras te realiseren hebben we koeien nodig die met relatief weinig krachtvoer voldoende melk met hoge gehalten produceren en zonder problemen oud kunnen worden', vervolgt de fokkerijliefhebber het gesprek over zijn favoriete onderdeel van de bedrijfsvoering. In de wereldwijde holsteinfokkerij ziet Aalberts twee uitersten. Aan de ene kant de Nieuw-Zeelandse koe, die gefokt is om melk te maken van weidegras. En aan de andere kant de Amerikaanse koe, die de aanleg heeft om veel melk te geven op basis van een zetmeelrijk rantsoen. 'Volgens mij kijken we in Nederland nog te veel naar Amerika als het over fokkerij gaat. Amerikaans gefokte holsteins moeten veel zetmeel opnemen, anders houden ze de productie niet vol. Maar wat nou als je veel gras in het rantsoen hebt?', stelt de fokker een vraag die hij ook gelijk

Initiatiefgroep wil fokkerijwereld in beweging brengen

Peter Aalberts is voorzitter van de Initiatiefgroep Fokkerij en Levensduur, een groep van veehouders en fokkerijdeskundigen die zich inzet voor een verhoging van de levensduur van de Nederlandse melkveestapel. 'Er wordt in de sector veel gepraat over levensduur,

maar die is de afgelopen jaren nauwelijks gestegen. Wij vinden dat een gemiste kans', vertelt Aalberts over de aanleiding om de koppen bij elkaar te steken. 'Fokkerij kan een belangrijke bijdrage leveren aan levensduur. Daarom willen we de fokkerijwereld in

beweging brengen', geeft de voorzitter aan. Onlangs organiseerde de initiatiefgroep een druk bezocht symposium. 'We kijken daar met een goed gevoel op terug', geeft Aalberts aan. 'Maar het zou jammer zijn als het hierbij zou blijven.'

maar zelf beantwoordt: 'Dan heb je een ander type koe nodig. Ik vind het een uitdaging om juist dat soort koeien te fokken.'

Ginsters fokken gemakkelijk

De koe die het ideaalbeeld van de fokker op dit moment het dichtst benadert, is Ginster 2047. Ze is de volle zuster van Batenburg G Stellando en de moeder van de volle broers Mandela en Geronimo (v. Hoekland Maik). De met 89 punten ingeschreven dochter van Fidelity realiseerde tot nu toe een levensproductie van 61.422 kilo melk met 5,17% vet en 4,05% eiwit in 1814 dagen. 'Ze produceert heel gemakkelijk veel melk met hoge gehalten en is enorm persistent', looft Aalberts zijn favoriet. 'Op dit moment herstelt ze van een buikvliesontsteking. Maar ik heb goede hoop dat ze weer terugkomt op haar niveau.' De Ginsters kwamen op het Giethoornse bedrijf door de aankoop van een kalfje in Duitsland. 'Een veehouder waar ik stage liep, werkte met koeien uit de levensduurfokkerij van professor Bakels en dat sprak me erg aan', verklaart de fokker de aankoop. De eerste Ginster werd in 1987 de moeder van Batenburg Ginstra Aldo, een stier die nog altijd model staat voor de Batenburgfokkerij. Hij fokte koeien met bescheiden lichaamsmaten, veel laatrijpheden en een hoge levensduur. 'Aldo werd populairder naarmate veehouders zijn dochters langer molken', illustreert de fokker zijn voorliefde voor deze stier. Met een aandeel van veertig procent vormen de Ginsters inmiddels de belangrijkste koefamilie in de stal. 'De Ginsters fokken gemakkelijk, zowel in de vrouwelijke als in de mannelijke lijn', verklaart Aalberts de opmars. 'Ook uit andere koefamilies zijn stieren ingezet, maar deze waren duidelijk minder succesvol.'

Laatrijpheden en levensduur

Termen als levensduur en laatrijpheden vallen vaak als Peter Aalberts zijn fokkerijfilosofie uiteenzet. 'Om een hoge ruwvoerenbenutting te realiseren hebben we oude koeien nodig. Ze produceren efficiënter', legt de veehouder uit. 'Daarom hebben we altijd sterk gefokt op levensduur. Het lastige van de levensduurvererving van stieren is echter dat je deze pas achteraf vast kunt stellen. De voorspellende waarde van de huidige

fokwaarde levensduur is voor jonge stieren beperkt', vindt hij. Aalberts laat al zijn dieren genotyperen en is overtuigd van de meerwaarde van genoomfokwaarden. 'Maar levensduur is een te complex kenmerk om te voorspellen op basis van merkers. Daarom let ik bij de selectie van stieren nog altijd sterk op de vaders in de afstamming en de aanhoudingscijfers van hun dochters. Een goede vaderlijn van bewezen levensduurvererfers verkleint de kans op missers', redeneert de fokker.

Dat verhogen van de levensduur niet vanzelf gaat, hebben Aalberts en Brandsma zelf ervaren. De levensproductie van de afgevoerde koeien (nu 37.000 kilo melk) was in het verleden duidelijk hoger. 'Vijf jaar geleden hebben we een nieuwe stal gebouwd en vanuit de eigen aanfok de veestapel uitgebreid van 230 naar de huidige 330 koeien. Dit ging gepaard met aanloopproblemen. We hebben een nieuwe balans moeten vinden', geeft Aalberts aan. 'Maar gelukkig lijkt die nu gevonden. De gemiddelde leeftijd van de koeien stijgt weer. We hebben de opgaande lijn weer te pakken.'



Fotoserie: opfok op Batenburg

Een goede opfok van het jongvee levert varzen op die veel ruwvoer kunnen verwerken

► Foto en film op veeteelt.nl

Vijf jaar geleden werd een nieuwe stal voor de melkkoeien gebouwd, twee jaar geleden is de huisvesting voor het jongvee vernieuwd

